

nek legyen kedvezése megszabhatni: mit kíván évenként letörleszteni? vagy az elsőbb évekre kevesebb, későbbekre több essék a letörlesztés járulékból. A bécsi $\frac{1}{10}$, a pozsonyi $\frac{1}{7}$, a pesti $\frac{1}{3}$ részét adja ki pénzeinek ingatlan javakra. — Szintilly figyelmet követelnek az urbéri megváltások is, de természetesen több ovatosságot.

Vannak, kik honunkban minél kevesebb takarékpénztárt, hanem helyettök fiók-bizottságokat o-hajtnak. Bank-elemű és osztalékos takarékpénztárt, a fentebbieknél fogva, ez időben én sem o-hajtok sokat; mert a pozsonyin, pestin kívül, jelenleg még alig bírhatja meg azt egy két vidék kellőleg a hazában. A fiók-bizottságokat pedig, mindaddig, míg országos és törvényhozási gond nem fordítatik ezen üdves intézetek nemeire, nem tartom veszélynékülieknek. Igen napi rendben vannak nálunk a pénzkezelési bukások, mik ellen távolbuli nyilvánban-tartások és főfelügyelet, időnkénti kimutatások, vagy egy két jónevű emberbarát tekintélye, ritkán elégséges biztosítékok. Azonban úgy hiszem, nincs távol az idő, melyben egy két nagyobbserű takarékpénztárunk, a fiók-bizottságokkal sőt életkor-biztosító intézetekkel is, tehet szerencsés kísérletet.

De hát melyik hazai takarékpénztárt ajánlja ön mintánul azon hazafiaknak, kik emberiségétől hevülve, vidékeikben takarékpénztárakat kívánnak megalapítani? fogják kérdeni olvasóim. — Biz én egyiket sem, uraim! A pozsonyinak sok jó mellett, szintugy megvannak a maga hibái, mint a pestinek, szinte sok jó mellett, a maga hiányai; a többiek pedig még csak pályáik küszöbein állanak. Pozsony, Bécsnek reájótékonyan ható közelében fekszik, szorgalmas, műiparos, nem fényűző s aránylag miveltebb vidékkel bír, bankja nincs, sem más kikölesönzési vetélytársa takarékpénztárának, vidéke természetvényeiének áruk van, szép pénzforgalmát sűrű és sok éves országgyűlések nevelik sat.; s tagadni nem lehet, hogy a pozsonyi takarékpénztár, helyzetének ezen kedvezéseit, s a reáhatott eseményeket ügyesen tudta használni, mi józan felfogásra és kombinációra mutat. De ha eddigi kimutatásaim állanak — mik mellett pedig maga a dolog lényege és sokoldalú tapasztalás harezolnak — mindenki meg fog csak a pozsonyi takarékpénztár szabályainak egybevetéséből is győződhetni, hogy annak, minden üdvei mellett is, főképen iránya tévesztve van, s épen nem hazai takarékpénztári mintának való; sőt még akkor sem lehetne az, ha teljesen hibátlan volna; mert Pozsony helyzetének fentebbi kedvezéseivel, a honnak egy városa, még maga Pest sem bír, noha más némelyekben ennek helyzete nem mostohább. A mondottak szerint, csatlakozni fog tehát, ki azt véli, hogy a vidékek közt, takarékpénztárakra nézve, csak a kezelendő pénzforgalomra nézve lehet különbség. — Mi a pesti takarékpénztárt illeti: valamint a pozsonyiban nem helyeslem azt, hogy abban a banki elem tulnyomó a philanthropicus felett, nem helyeslem abban a meszszevitt speculatioi szellemet és osztalékosságot; ugy a pestiben, a többi közt, miután az már milliókat kezel, nem tartom megóhatónak a merő philanthropicus elemet, már csak magáért az intézet érdekeért is. Szükség, hogy részvényesei ezentul valami osztalékot huzzanak részvényeik után; mert ha nagyban megyen a takarékpénztár, a kellő ernyedetlen buzgalmat, munkásságot és szigort csak az élénkíti s tartja fen, ha az intézet kára és haszna, némileg a részvényeseké is; ellenben megernyednek azok, s mellékes tekintetekre fajulhatnak el, ha a dolog, mint mondani szoktuk, az ezred költségire megyen. Továbbá: egy pár százezer pénzforgalommal nem sok a baj, s nem farsztatik ki kezelésével a philanthropismus; de ki milliók kezelése által. Hetenként kétszer, háromszor ülni öszsze választványban, majd naponkint biztoskodni a hivatalban, bírálgatni, ügyködni sat. s ezt folyton évről évre, s még ezenfelül saját pénzével gyámolgatni az intézetet, sok, még a legforróbb emberbarátra nézve is. Ezért valóban közhálára érdemesek ezen intézet részvényesei, kik $\frac{5}{2}$ év leforgása alatt, csupán emberbaráti érzelmeiből, minden önérdéktől ment fáradaimaik és áldozataikkal gyámolíták azt. De ezenkívül sem tartom én még némelyekben hiánytalannak intézetünket, noha takarékpénztári feladatának és irányának így is alkalmasan megfelel, vidéke bizalmát bírja, hibátlan számadásai nemcsak a n. m. Helytartótanácsnak, hanem Pestmegyének is megküldetnek, s ez utóbbinak jeles tagjai ülnek választványában, s így kettős fő-

felügyelet alatt áll; noha kezelése pontosak, be- és kifolyása arányos, biztosítása elegendő, forgó pénze olly bő, hogy eddigelé még a szabályos fölmondási napokat sem vala szükség bevárnia, noha a kellő érdekek képviselve s kiegyenlítve vannak benne, s noha végre sok ezer családot, eselédet, munkást, felsegített gazdaságot, ipart, jótékony intézetet sat. hozhatnék föl, kik mind hálával emlékeznek intézetünkről. Mindezek mellett is önként megismerem, hogy takarékpénztári intézetünknek is vannak hiányai, miket első megalapítása körülményeiben és számtalan nehézségeiben ki nem kerülhete. A pozsonyi takarékpénztár lelkes elnöke, ifjabb Zichy Ferencz gróf, szíves vala e folyó év februarius 16k. a takarékpénztári közgyűlés előtt tartott beszédeben, csekély nevem díszes megemlézésével, méltatni azon nehézségeket és akadályokat, mikkel a takarékpénztári eszme és első intézet hazánkban megfogantatásának küzdenie kelle. S ezek valóban nem valának csekélyek. Fejletlen vala nálunk az eszme, csekély és habozó, hiteli és másnemű hiányaink között még tekintélyes férfiaknál is, a létesíthetőség hiedelme, fiatal és gyöngye még a társulati téreni mozgás, s nem pártolt, csekély a rokonszenv és közeledés a törvényező és kereskedő elemek között, szokatlan és közönyös az eszme iránt a vidék szorgalmatlan és bizalmatlankodó nagy része köznépeinek, pangó az ipar, a pénzforgalom szűk, sat; ezek mellett gát vettetett onnan is, honnan azt legkevésbé lehet várni. Illy körülmények közt legtanácsosabb vala eleinte kis alapot vetni azon intézetnek, mely jégtörő s mint egy kísérlet vala leendő, s mit majd idő, megszokás, surlódás, eszméveli és sikeresli megbarátkozás fejtsen nagyobbra, s ezt is olly alapot, mely minden oldalról kikerülje az akadálykeresést és kifogásokat. Így lett az első hazai takarékpénztári intézet merő philanthropicus elemű, mint-hogy nem számított s nem is számíthatott olly szaporra és nagy eredményre; így vonta meg magát Pestmegye nagylelkű pártfogása alatt — mely pártfogás azonban az intézet autonómiáját nem veszélyezteté, az irántai bizalmat pedig vidékében emeli, így szorított alig valami kis bank-elemmel vegyülve, lehető legkisebb körre, s táguolt időnként, idő és körülmények kedvező befolyásaival. Ez volt fő oka, hogy elsőbb éveiben, egyedül a tőkegyűjtők betételeit, nem pedig egyszerűen kész tőkepenzéket is fogadván el, annyit nem forgatott eddig mint a pozsonyi. Ezen alapítás, ugymint $\frac{5}{2}$ év óta, milly lényeges változások történtek mind honban, mind vidékben! Ezen időköz csaknem korszakot alkotott mindkettőre nézve, az intézet hiteli és kezelési ügyeiben. Azóta hozatott a váltó-törvény, s állítottak föl ennek törvényszékei, azóta alakult Pesten kereskedői bank, kereskedelmi, ipari, védegyeleti társulatok és egyesületek, élénkült az ipar maga és kereskedelem, pénz és statuspapírok forgalma s vállalkozói szellem, növekedett a takarékpénztárak iránti bizalom, valamint némi részben köznépi szorgalom is; egy szóval: azóta körülmények fejlettek ki, mik takarékpénztárunknál is némely pótló kijavításokat, intézkedéseket már szükségessé tesznek, nem mintha nélkülök teljességgel el nem lehetne, hanem hogy többoldalú jótékonyssággal és könnyebbséggel működhessek. Ugyanis szép tulajdonságuk az a takarékpénztáraknak, hogy időnként alkalmazhatók, és tőkélyesíthetők, s időnként több több mellékes üdves elemet vehetnek fel, a főnek sérelme nélkül magokba. Ezen pótló javítások már munkában állnak intézetünknel, s eddig sem fogott volna elhalasztatni kivitelök, ha a mult országgyűlés hiteli eredményét bevárni nem látszott volna tanácsosnak.

Legyen itt szabad mellékesen megjegyezmem, hazai takarékpénztáraink javára azt, hogy időnkénti kiigazítások a takarékpénztárak szabályain és kezeléseiben, koránsem mutatnak mindenkor arra, hogy az intézetek ezek megállapításakor bakot ütöttek, hanem többször arra, hogy vidékeik és körülményeik lényegesen változtak. Ezért álszemérem ne tartóztassa el őket a szükséges kijavításoktól. Mert alig van Európában valamirevaló takarékpénztár, mely időnként ezt nem tette volna; sőt ellenkező, intézet iránti apathiára fogna mutatni. És tanácsosabb szabályokon igazítani, mint kezelési önkényeket hagyni fen.

Mindezeknél fogva sem a pozsonyit sem pestit nem ajánlom mintának, noha mindkettőben sok jó van, s teljességgel nem állanak rivalitásban egymás el-

lenében mint takarékpénztárak, vidékeik sajátjánál fogva, valódiilag nem is állhatnak abban; sőt léteznek mindkettőben elemek, miket alkalmasan átkölesönözhetnek egymástól, s magokat mintegy kiegyenlíthetik. Hazámnak minden takarékpénztára szintugy fekszik szívemen, mint a pesti; mert érzelme és szokása vala eleitől fogva keblemmek és elmémnek, a hont, menten particularismus szűkkeblűségétől, egyetemes felfogás érdekeiből tekinteni, s kis erőmből javát elősegíteni. Ezt tettem, mint terem és felszólításaim bizonyítják, a hazai takarékpénztárak ügyében is, miknek elsejénél csak azért szorítottam helyhez, hogy valahol s különösen ott, hol lakásom és körülményeim hathatást engedének, a hazai közszemét létre segíthessem. Ugyanezen értehből szólok a nélkül, hogy vetély szűkkeblűsége bántana akkor, mikor hazai takarékpénztárak alapítóinak azt javasolni bátorkodom, hogy magokat szoroson mintákhoz ne kössék, s azokrul hímet ne varrjanak; mert mi egyik vidék körülményeiben jó és alkalmas, másikban hibás s előbb utóbb fenakasztó lehet. Hanem inkább vizsgálják át az európai s köztök honi, már tapasztalás-edzett takarékpénztárak szerkezeteit és szabályait, különös figyelemmel azonban azokat, miknek vidékeik és körülményeik övéikkel leginkább megegyeznek s azokat alkalmazák vagy módosítsák alapítandó intézetök számára. Szerkezet és szabályok hagyják módosítani magokat, de vidékek nem, legalább nem egy hamar, s vidék és emberei lényegesen különbözhetnek egymástól. Ne vélje senki, hogy ez különbség, a takarékpénztárakra nézve csak a remélhető kisebb vagy nagyobb pénzforgalomra terjed ki. Irányban mindazáltal és feladatban, vagy is lényegben ne tévovázzanak. Ezek mindenkor rendületlenül a dolgozó és szolgáló néposztályok szorgalom- és takarékosság serkentéseiben s erkölcs-javításáiban alapulnak. Csak ezeknek alárendelve, vagyis inkább ezekkel egyeztetve, állhatnak meg a többi hazai üdvs tekintetek. Nem áll tehát azonelv, hogy takarékpénztárak által, főleg is különösen műipar és kereskedelem emelésén szükség iparkodnunk; mert erre a honnak kiáltó szüksége van, s a törvényhozás ezekről még nem gondoskodott. Kérdem: gondoskodott eza a népnevelésről, s az első alapnéposztályok szorgalma serkentéséről is? Vagy tán csekélyebb tekintetű a milliókra menő köznépi erkölcs és nyomor ellenbiztosítása, mint egy kisebb töredéknek vagyonosulása? csekélyebb alapja é az országoknak a nép erkölcs, nyugalma, mint pénz, vagyon? S nem könnyebben segíthetnek, sőt kezdenek is immár segítni magokon, egyesületek által, műipar és kereskedelem, mint a köznépi, mely nevelés és institutioink hiányaiban, még mindig követeli a maga feletti gyámokodást? anyagi tekintetben is, nem szintugy áll é érdekeiben a honnak, a különben fecserlésbe menő apró tőkepenzéket egybe gyűjteni, hogy miként zilipre gyűjtött víz-erecskék malomot hajtának, ezek is honi gépet forgassanak, mint kész tőkepenzéket fogadni el, mik különben sem fognának ládákban vesztegleni? Gyérülhetnek é szorgalom- és takarékosság-serkentés nélkül tömlölőceink? számíthatunk é hű és kegyeletes eselédre, jobbágyra, köznépre? És tulajdonképen nem tartoznak é a takarékpénztári két alap-osztályhoz, a műipar és kereskedelem szegényebb és kezdő egyedei is? Azonban, mint mondatott, ne értsen senki félre, mintha én hazám körülményeiben, műiparra és kereskedelemre, vagy épen földtermesztés fölségitésére, takarékpénztárainktul semmi tekintetet sem kívánnék fordítatni. Tegyenek ezekért mindent, mi rendeltetésök mellett tehetnek, s ez nem leendő csekélység, csak hogy ezek miatt ne hagyják magokat kiferdítettü eredeti kerékvágásaikból.

Végre folyamában, különösen a kikölesönzésekre nézve: ne legyen ugyan a nagy pénzforgalom és osztalékos takarékpénztár, ok nélkül gáncskodó vagy magát casuistice szerfölött megkötő; de ne is önkénynek vagy részrehajlásnak szabad termező hagyó pénzkezelési pontosságban; jegyző- és egyélt könyvvitelben pedig, a kellő szigort, még a formalitásokra nézve is, ne mellőzze soha. Ne ámuljon azal, hogy több esetben nem történt némi engedélykedés, némi szigor-mellőzés mellett is, hiba a pénztárban, mert egy esetben megtörténhetik a baj, m. tizben, hűszban meg nem történt, s egy véletlen é közhírre jutott hiba huzamos időre megzökkentette az intézetiránti bizalmat. Tisztviselőinek becsületeségét olly tisztességes fizetés által törekedjék em-

berri gyarlóság kísérteteitől megóvni, millyet csak az intézet állása megbír; de tőlök szabályszerű pontosságot és szigorú követeljen; mert ha jelen tisztviselők tán megérdemlenék is az engedélyes bizalmat, lehet, hogy utódjaik nem; holott ezek is mintegy jogositva éreznék magokat hasonló engedélyt követelni. —

Népszerűleg, bár kissé hosszasan adtam elő keblem tárgya iránti nézeteimet, hogy általánosan megértessem. És ki meggondolja, milly fájdalmasan esnek nekem, ki buzgó honfiak közremunkálásával, első vezetem a hazában a takarékpénztárak eszméjét az élet és gyakorlat mezejére; ha tévesztett kombinációk miatt az mondatnék, hogy ezen eszme korán hozott szóba és kivételbe, mi egykor kivétel előtt nem egyszer és nem egy által vettett nekem gáncsul, meg fogja bocsátani buzgóságos terjengésemet és tán itt ott ismétléseimet. Most ezzel rekesztem be ezikkemet: ne párvonalazzuk urak egymás rovására jó intézeteinket! sőt bizonyítsunk inkább irántok minél több jóakaratot, buzgalmat, józan egybevetést, alapítsunk minél több vidékhez mért takarékpénztárt; egymás és a hon java mellett, sokan megférünk még a hazában! Fáy András.

Új irány az agitatio terén. Nehogy a legközelebb számban mondottakból azt következtesse valaki, mintha azoktól, kik bármi okból politikai pártok részeseivé válnak, megtagadnánk minden nemesb tulajdonság magash motivumokat, megjegyezzük, miként illyesmit állítani távolról sem akartunk. Ha valahol, pártok működési közben tág tér nyílik a kebel szebb érzelmeinek gyakorlására, mi főleg azokról értendő, kik hasonló vállalkozásoknál fő tényezők s tulajdonképeni vezérek gyanánt lépnek föl; azonban midőn ezt megismérjük s bevalljuk, épen nincs szándékunkban legkisebbet is visszavonni azokból, miket mult alkalomkor elősoroltunk. De nincs is erre szükség; maga a pártok életének végkifejlése fölment bennünket ezen fáradságtól, mert elvitathatlanul bizonyítja, miként azon magash nézőpontok, mikre polit. párfőnökök szemüket függeszteni szokták, azon nemes tulajdonok, mik cselekvésök folytatásában nekik támaszul s irányzóul szolgálnak, nem bírnak, nem bírhatnak elég erővel arra, hogy az általunk említett, önzés-szülte eltérések, viszszaélések s kicsapongások annál nagyobb mértékben el ne következzenek, minél messzebb haladt valamely hatalmaskodó párt diadalmenetében.

Ép azért, mert ezen szomorú kifolyásai a polit. párttörvényeknek, azok lényegével elválaszthatatlanul összefonódnak, kell ovakodóknak lennünk azon elvek vagy inkább legtöbbször elv nélkül elfogadott vélekedés tovább terjesztésében, mintha politikai pártok a nemzetek kellő iránybani haladását, s boldogulásukat legbiztosabban eszközölhetnék; mi több s ezt komoly figyelmébe ajánljuk mindennek, ki saját gondolkodásmódjába még annyira nem szeretett, hogy okulni, vagy legalább szerzett ismereteit gyarapítva tisztább s helyesb nézetekre emelkedni ne akarjon — ovakodnunk kell erősítésétől azon szerfölött ártalmas tanok tekintélyének, melyek főnhangon hirdetik, miként alkotmányos nemzetnél az, ki a létező pártok valamelyikéhez kizárólag nem tartozik, a közselekvés terén mint politikai organum hasznosan s életre ható sikerrel nem működhetik. Haazon pártok, melyek hazánkban egymást érve keletkeznek, nem csupán saját töredékük érdekét tartanak szem előtt, ohajtaniok kellene, hogy támadjon minél előbb oly lap, mely a működésben levő pártok egyikéhez sem esküdve, az alkotmány s nemzetiség által nyújtott vezérelvek szerint ügyeljen viszonyaink koronkénti fejleményire; — ha pedig látnák, hogy illy lap már létezik, s évek hosszú során gyűjtött tapasztalás és gyakorlati tapasztatra hivatkozhatik kitűzött és szoroson követett elvei mellett — bizonyára nem az volna tisztók a pártok érettebb képviselőinek, hogy könnyelműen, további okfejtégetés nélkül, csakugy oda vetve hirdessék, miszerint illy organum a sajtó körében nem hogy hasznos vagy épen szükséges volna, de egyenesen veszélyesnek kiáltandó, mert — mint többi közt jelles ellenünk a N. U. ságban mondani nem ártallá, egyenesen abszolutismusra vezet!

Van é ezen állításnak csak valaminő alapja is, annak idejében vizsgálás alá veendjük; addigis előre megjegyezvén, miszerint derék ellenünknek ezen állítása bennünket szerfölött — s mondhatjuk kellemtlenül lepett meg, nem azért, mintha az ellenünk emelkedő vád súlya alatti lerokadástól kellene tar-

tanunk, hanem mert keserű volt tapasztalunk, mint botlik el olykor a különben szemes ellen is, ha magát saját kedvencszeméj kötelekivel infascinalja. Szegényebb állítást alig olvasánk, mint az, melyben eccleticusoknak, tehát abszolutismusra hajlóknak nevezetünk! —

Mind a mellett tehát, hogy nemesb érzelmeket, magash eszméket pártmerekbe, de főleg pártvezérektől megtagadni nem akarunk; ismételjük, hogy azon hiány, mely a polit. pártok születésekor támad, s azok fejletével folyvást növekszik, elég nyomatékkal bír arra, hogy a józan hazafi egyedüli panacea-nak ne tartsa az egymással merőben ellenkező párttörvényeket; hogy a higgadt gondolkodásu tiszta fő hasznosnak sőt szükségesnek ismérje azok működését, kik sajátlag választott állásuknál fogvást egyiránt mentek a külön felekezetek egyoldalúsága s ennek hibáitól.

Ha már általán véve nem tagadhatni, miszerint polit. pártok, mindjárt keletkezésöknel oly elemet rejtenek magokban, mely a munka folytatásban növekedő arányban kívánja egyesek érdekét képviseltetni az egésznek ellenében; ha nem tagadhatni, miként legmagash czélok s legnemesb szándék mellett is polit. pártok közelebb érdeke, saját igényeinek nem lehet; ha végre nem tagadhatni, miszerint pártok igényei mindenkor pozitív követelésekre terjednek, miknek kielégítése a közhatalom intézkedése nélkül nem várható; nem leend nehéz megmutatnunk, hogy ezen nehézségek nagyobbak és számosabbak ott, hol alkotmányos nemzetről van szó, hol ennél fogva nem oly ingadozó s változó viszonyok alakulása, de ép azért sokkal több nehézséggel is jár azoknak egy vagy más párt kívánsága szerinti alakítása.

Hazánkban a létező vagy keletkezhető pártokat három nagy felekezetre oszthatni, a mint t. i. vagy magyar (alkotmányos elemekből) akarják kifejtetni a nemzet jövőjét; vagy idegen (elemek életbe léptetése s a régi kitalálása által hiszik e hazát fölvirágzását elkövetkezőnek; vagy végre oly vegyíték létrehozásában fáradoznak, mely szerencsésen egyesítvén hazait külföldi, magyart idegen elemekkel, szilárd egészévé tüntesse föl a magyar hazát sok ajku polgárait. Az elsőhöz számítható Kossuth Hirlapja (ezentul nem nevezzük a P. Hirlapot régiek, mivel a mondott lap most már harmadik korszakába lépén, régi, közép és új elnevezést tenne szükségessé; mit ugy hisszük a főnebb használt móddal könnyen elkerülhetni) valamint oda tartozik a mostani N. U. is; a régiebb N. U. ról nem igen szólhatunk, mert az inkább vallási mint politikai lap vala, vagy is azon korszakról, midőn a mondott lap politikai viszonyokat katolikus szempontból vizsgálta; — mi valamint nem szeretnők, ha valaki kath. religión értékét politikai mérték szerint akarná megállapítani; szintugy nem helyeselhettük az érintett s egykor a N. U. által elvül kimondott nézetet; — ez oka hogy ama korszakban a N. U. got tulajdonképeni polit. lapnak nem is tekinthetjük.

Második osztályhoz számítható Szalay Hirlapja; mert hogy oda tartozandik é a P. Hirlap ezentul is, bizonyossággal nem állíthatjuk, főleg miután legújabb szerkesztője először is azzal hitte pályafutását megkezdendőnek, miszerint kijelenté, hogy a P. H. az ellenzéknek hazánkban egyedüli organuma. Hogy Szalay szerkesztése alatt nem az volt, kiki tudja. — Harmadik osztályba esnek a B. P. Hirdő, Pester Zeitung s több oly idegen nyelven irt lap hazánkban, melyeknél bizonyos polit. irány fölmutatható. Hasonló osztályozást tehetni az erdélyiekre nézve is.

Itt ugyan nem magokat a pártokat, hanem csak azok organumait hoztuk föl; mivel azonban nincs pártirányu lap hazánkban, mely nem támaszkodnék valamely politikai töredékre; s mivel különben is hatalmott alaku párttól addig szó alig lehet, míg főbb elvei s kitűzött irányja szoros következetességben sajtó által, vagy (nálunk főleg) megyei élet útján nem nyilatkozik: a különbséget lényegesnek nem igen mondhatni, ha ugyan a kapcsolat párt és képviselő organuma közt oly szoros, mint az illetők emlegetni szeretik. — Helyén volna talán, egyenként előszedve e lapokat, rendre vizsgálni: vajjon hol és mennyiben ártottak a nemzet összhangzatos haladhatóságának (mert hogy némelyek nem kevésbé élénki-ték haladási mozgalminkat, azért még nem állíthatni, hogy hatásuk egészen káros következtések nélkül maradt) s ismét: mennyiben tulajdoníthatók e az el-

követett hibák s ballépések azon körülménynek, miszerint mindenik lap kizárólag csak egyegy töredék érdekei mellett küzd, s szóval mert pártlapok valának?

Azonban ezt jelenleg tenni nem elkerülhetlenül szükséges, részint mivel e taglalgatás később is helyén leend; részint mivel e foglalkodás nagy része lerovatott akkor, midőn a külön pártfelek egymás hibáit s botlásit fölfordogták, és saját tanaik elsőbbsége mellett vitákat küzdének. Annyit mindenesetre jó leikismérettel elmondhatunk: mihez képest eddig ismert pártlapjaink, hacsan némi adhaerentiával bírtak is a nemzetnél, nem hogy fölösleggettették volna a párton kívüliek ellensúlyzó törekvéseit, hanem e helyett illetően működésnek hasznos, jótékony sőt elkerülhetlenül szükséges létét bizonyíták be mindinkább. Ha valamely lap, bizonyára K. Hirlapja dicsekedhet azzal, hogy elvei egy hatalmas, életerős, tette kész nagy töredéknek elvei; sőt még azon modoris, mellyel ez elvek érvényessé tételük s életbe léptetésükön dolgozott, főleg a nemzet fiatalabb, tüzeesebb részére kimondhatlan vonzeróval bírt: s még is ha meghallgatjuk azon magash tehetőségek itéletsszózatát, kik bármi csillogó jelen kedvéért nem akarnak megfellekedezni a jövőről, meg fogunk győzetni a fölől, miszerint Kossuth politikai eljárása úgy is szerfölött sok zavart okozott, de ellenirányos párt nélküli erőyes működés nélkül kétségkívül még sokkal többet okozott.

Pedig K. a nemzet nem kis részének kedveltje, soknál majd imádásig vitt hódolat tárgya volt; K. elveit még gr. Széchenyi is, a jól ki nem számított közselekvőségnek örök, soha ki nem fardadó antagonistája, legnagyobb részben sajátjainak vallá: és még is ha visszatekintünk a sok tekintetben emlékeztetes évekre, a békés reform korának nevezett de könnyen forradalmivá fajulhatott időszakra, megvallani leszünk kénytelenek, mihez képest — ha ugyan megengedjük, hogy alkotmányos nemzeteknél közügyek mikénti alakulása nem kevésbé föltételeztetik a sajtó minő karban léte s kezeltetése által — hazánk jövőjére nézve veszélyes elvet alig állíthatni föl, mint ha axiomaként elfogadjuk: nem kell párton kívüli organum; magok a pártok, egymással surlódásaik közben napfényre derítendik a teendő logikai egymásutánjának láncszemeit.

Hígye el tisztelt ellenünk, legtöbben még ott is privát érdeket vélnek lappanganit, s a hazafi szózatot illy kutfőkből származottnak szeretik hirdetni, hol a nyilt ellenséges föllépésnél ártalmasb károsabb alig képzelhető magára a fölszólalóra nézve. Tulságos entusiasmus bizonyos neme a kábulásnak; ez nemcsak a szavak ereje elől tudja elzárni füleit, s így az értelmi okok általi hatást gátolni s majd lehetlennitni; de ellefejté a legnemesb tetteket is s kész első hevében — főleg ha a korholó figyelmeztetés igazán elevenre hat, — letépni egyenként azon virágokat, mikből nem sokkal előbb a hazafias érdemek polgárkoszoruját önmaga foná.

Mennyivel könnyebben mellőzi, sőt tán meg is veti azon szózatokat, melyekről már előre — az ellenfél saját nyilatkozatából — tudja, hogy azok párt szózatok, hogy egyes töredékek roskadozó igényeinek féltékeny megőrzése s ótalmazása a kutfő, melyből erednek s a kellő mérték benső értékük megállapítására. Oly annyira megérdemli ezen szempont a pártok embereinek figyelmes vizsgálódását, hogy csudálkozás nélkül alig lehet arra gondolnunk, mint feledék azt ki vala a mennyen polit. számításaikból. Pártok, mint mondtuk, mindig saját érdekeikért küzdenek; mi lehet rájuk nézve kívánatosb (értem azon kisebb töredékeket, melyek a koronként föllülkerült első vagy főpárt ellen külön irányokból, de még is mindig azon szándékkal, hogy az a csata térről kizorítottassék — intézik támadásaikat) mint hogy ügyök, ha már jobba nem tehető, legalább még mélyebbre ne bukják? s mi által eszközölhető ez inkább, hanemha az által, hogy az ellenszónak értékét, nyomatékát a hatalmaskodó fél, maga lehető legnagyobb mértékben megismérje? Amde, ha, mint láttuk, az ember, midőn saját érdeke forog fön, kákn is csomót keres, ha az illető párt előtt azért szokta elveszteni értékének nagy részét az ellenkező oldalról emelkedett szózat, mivel annak motivumaul személyes vagy osztályérdek kerestetik ki s ha lehet föl is mutattatik; ha pedig ez nem eszközölhető, legalább illyes indítóok gyaníthatóságának mondatik ki; tehát mind két esetben, a megtámadt párt legnagyobb loyaltitása mellett is nem több, mint mennyit akarmely töredék is fölmutathat saját cselek-

vése igazolásul: kérjük: mikor leend nehezebb valamely tulnyomó pártnak megtörni az ellenszólók erejét, kijátszani azok ügyekezését: akkor é, ha az ellenfél mint párt lép föl 's előre kihirdetett elveihöz képest mást nem tehet, mint hogy saját érdekei szerint választott nézőpontból vegye vizsgálóra a másik rész tetteit, helyeslését vagy roszalását mondja ki azok fölött a' szerint, a' mint azokat szem előtt forgó érdekeivel inkább vagy kevésbé egyeztetheti össze; — vagy akkor, ha olyanok emelnek szót, kik egyik zászlóhoz sem esküdtek, kik hazát, alkotványt, nemzetiséget tartanak mindenkor szem előtt, ezekből vonják le cselekvések szabályait, ezek értelmében mondják ki véleményöket a' külön irányú pártok több kevésb érdeme 's értéke fölött.

Gondoljuk, hogy él a' nemzet keblében egy, kit hazafias tettek hosszú sora magasra emelt kortársai közt; az osztály, mellynek ő is tagja, saját érdekei védelmére lassanként pártot alakít, organumot alapít, 's kilép a' küzdők közé: mi volna természetesb, mint hogy ő, a' nagy férfi, a' tettekben szóló hazafi átvége az alakult párt vezérletét, azon pártét, melly legnagyobb mértékben bírja mindazt, mi győzelmet biztosít, vagyont, politikai befolyást 's magasb érdekekkel összeköttetést? 'S még is, a' helyett hogy ez történnék, megmaradva látjuk őt önakarátulag választott álláspontján, nem azért, mintha kevésbé szeretné saját vagy osztálya érdekeit — mellyektől az övéji soha egészen el nem választhatók; nem azért, mintha tartania kellene attól, hogy szellemi fensősége hozzá méltó polezra ott nem emelkedhetné; nem azért, mintha új pártfeleinek megfeszített közremunkálását nem remélhetné: de csupán és egyedül azért, mert ő inkább a' hazáé mint osztályaé — kérjük, ha ezt tudja 's látja a' méltányos vagy önérdékei által egészen el nem vakított ellen, nem éri é magát morális kényszerítés által arra biratva, hogy a' nagy hazafi cselekvésének indokaival lehetőleg megismékedni ügyekezék, mielőtt annak szava 's tette fölött ítéletet mondana. Ellenben így áll é a' dolog pártoknak pártok elleni küzdésében? —

Szörnyű árvíz Miskolczen július 18án. Holnap (jul. 19kén) két éve hogy a' roppant tűzesapás veszedelmes sebet ejte virágzó városunk jövőjén; alig üdültünk fel még az egész hon 's külföld meleg részvételétől ápolva következesei alól (noha sokan igen sokan még most és soká keservesen sínylik azt) 's im ismét új csapás ért bennünket, előre nem látott mint amaz, ovást és segélyt kizáró mint amaz, akkor tűz, most árvíz, és ha midőn ezelőtt két évvel Őnt tudósítam szerencsétlenségünkről, testem a' faradalmaktól megtört, lelkem levert vala, ugy most látásán a' nyomornak, melly ellen az elhatalmazott ár ereje segélyt nyújtani nem engedett 's melly mellett kényszerítve valék csak a' néző szerepét vinni, — keblem elfásult 's a' sokszorozott látvány meghagyá szoknom az egész borzasztóságát: ilyenre még legidősbeink sem emlékeznek, utczáink folyó tengerré váltak, mellyeken az utat tévesztett áradat minden közlekedést elzárólag iszonyu sebességgel hőmpolygeti hajkait; a' népes piacutczának raktárai 's boltjaiból — mintha megannyi vízmedrek volnának — tolnak ki a' víztömeg, a' kapukból pedig megannyi új folyamok özönlenek egyesülni a' nagytömeggel, melly az utczán rohan lefelé; — a' nagy hunyad, alsó piacz, Szirma, Kandia, urak utczája, az egész Szinyva 's Pecz e melléke viz alatt 's rajtok a' köhidaknál sok ölnyre feltolult gerenda, házfedél, butorok, kerítés-palánk miatt utat nem találó víz gáttalanul zuhog el; — a' buzavásár, felső magyarország piacza 's egész vidéke viz alatt, — a' sebes Szinyvától kiszorított Sajó pedig az aratók munkáját teszi semmivé, viz színén látni a' töménytelen kereszt éleket, boglyát 'sat. — Okozta pedig ez áradást a' roppant felhőszakadás 's két éjjel szüntelen hullott zápor, melly a' városunkat négy ághban hasító két folyót a' Szinyvát és Peczét már tegnap is hallatlan magasságra, ma pedig nem is képzelhető 's emberi emlékezetet haladó időktől fogva nem látott fokra 's romboló erőre duzzasztá; sok házat rombolt el, száznak minden vagyonát elsodrotta, a' kár, melly a' szegénységet leginkább érte, töménytelen nyomort fog terjeszteni, ha részvevő baráti kezek nem segítenek. — Az áradat még sem szűnik, pedig már déli 10 óra 's már 11 óra hosszantart, 's hatósági intézkedéseknek nyoma sincs, még annyi sem, hogy a' harangok lárma jelentené a' közveszélyt, de az tán sikeretlen is leendett; első alispánunkat is mint

halljuk ostrom alatt tartja az ár; — 's mi kíváncsiak vagyunk legalább majd utólag a' segedelem iránt intézkedő hatósági rendelkezésekre. — A' veszély a' kár részleteiről 's mult levelemben ígértekről más alkalommal. Most Isten önnel, ója meg hazánk szíverét 's bennünket is jövőre illy csapásoktól. —

1ső utóirat. Szomorú tudósításom nem tudom ma elindulhat é rendeltetése felé, mert az egyetlen köhid, melly a' Szinyvát az országos vonali közlekedést fentartá, mint most értesülék, beomlott; csak pár óranegyeddél állottam előbb rajta 's biztos bátorságban érezék magokat sokan, kik részint az oda tolult romokat hárták részint szedék fel; — ezek több nézővel együtt a' hullám közé estek, kiszabadultak é? nem tudni, — pedig már addig is 3 emberéletbe került a' veszély. Mennyi életet olthatott elmég a' hid mellett leomlott emeletes ház is, nem tudni; e' borzasztó részletekről, mihelyt a' közlekedés helyre áll, tudósítanom önt 's a' k. olvasót. —

2dik utóirat 10 1/2 az eső megszűnt, 's az ár lohadni kezd. —

Bács-bodrogi közgyűlés. Tiszválasztás után első évnegyedes közgyűlésünket elnöklő főispán ur szokásos üdvözetével jul. 16án megnyitván első tárgyaló választá az éhséggel küzdő árvai és szépesi szerencsétlenek segélyül gyűjtött adakozási öszvegről szóló tudósítását, melly szerint az árvaiak részire 2749 váltó forint, a' szépesiekére 615 fr. 45 kr. szedevén be, ezen öszveg (3364 for. 45 kr. váltóban) az illető választványokhoz kiosztandás végett felküldetni rendeltetett. Ezután a' katonaezredű öszpontosulás fölötti érdekes kérdés szó többséggel úgy döntetett el, hogy ámbár a' megye és Szabadka városa között mintegy 199 ezer váltó forint különbözési öszvegről az ezredű öszvevonulás, elszállásolás 's katonai fegyvergyakorlás kártalanítása 's természetvény érték fejébeni számvétel vitatás alatt van, 's noha ezen öszvevonulás iránt még a' helytartó tanácstól k. intézvény hozzánk nem is érkezett; miután azonban az ezredes hivatalos levele tartalma szerint a' megyénkben tanyázó ezred az idén a' pesti nagy gyakorlati táborba költözik, 's így talán tizenegy napra öszpontosulandván, az épen nagy munkaidőben történendő szállítási 's k. városi teken fizetendő veszteségi öszveg közti csekély vagy semmi különbözés tekintetéből azon elvtől, hogy több királyi városi portán öszvevonulás ne intéztessék, a' KK. és RR. kivételt téve ezuttal elállottak, 's az öszvevonulás, ha leend, ez évre Szabadkára jelöltetett, 's másodnap gyűléskor a' században és osztályonkinti fegyvergyakorlati állomások is elhatározatván, a' jelen volt alezredes a' vasas ezred nevében magyar köszönetet mondott. Szót kérve ezután Z. J. tb. panaszt emelt, hogy miután a' kormány az ősi alkotvánnyal egykorú főispáni hivatalok mellőzésevel főispáni helyettesek sűrűbb kinevezése által országgyűlésen kívül 's így egyoldalulag új rendszer-behozatalra törekszik, ez alkotvány elleni újítás veszélyes irányzatufelüggesztés eszközzendése végett ő fölsége alázatos felírásban kéressék meg. Fölkeltek többen, 's első ki szót emelt M. P. tb. volt, ki fájdalmasan érintvén azon kormányi hibás taktikát, melly által a' főispánok fényes hivatalaiktól, tudható ok nélkül, fölmentve országos érdemeik jutalma helyett főkormányzói befolyásuktól megfosztatnak, oda hajlítá véleményét, hogy miután jelen felírás sikerét nem reményli, inkább követeknek jövő országgyűlésre utasításul jelöltessék ki e' sérelem. 'S noha Z. J. az országgyűlési iratok szerint világosan kimutatta, hogy a' főispáni helyettesek törvényellenes sűrűbb kinevezetése ellen az országos RR. ő Fölségéhez sérelemkint folyamodván, felírásukban kifejtett nézeteik törvényessége iránt ő fölsége leiratában mi észrevétele sem vala, 's így a' jelen hasonló eseményekben a' felírás alkotványos következetességgel intézethetnék, 's e' törvényszerű kívánat az indítványzón kívül még hét szónok által pártoltatott, kik közül L. V. Révay turóczi főispánnak országgyűlés 's így az országos RR. befolyásával történt elmozdítottási eseményére hivatkozva, az egyoldalú ok nélküli elbocsátást sérelmesnek nyilvánítván, az országos RR. befolyásával történt elmozdítottási eseményre hivatkozva, az egyoldalú ok nélküli elbocsátást sérelmesnek nyilvánítván, az országos RR. megegyezése nélkül — országos pénztárból kirendelt magas fizetés is helytelenített. Mivel azonban M. P. tb. felírását elhalasztó indítványa tíz szónok által támogatott, főisp. ő mélt. a' többséget Z. J. indítványa megbuktával je-

lenté ki, — mit jegyzőkönyvi kivonattal emlékül kívánt felmutatni tudósító, melly így szól: 2045. Noha az 1825ik évi országgyűlési iratok tartalmaként, midőn a' főispánhelyettesek törvényellenes sűrűbb kinevezése ellen az országos RR. sérelemkint folyamodtanak, föliratukban kifejtett nézeteik törvényessége iránt ő fölségének mi észrevétele sem vala, a' megyei KK. és RR. mégis azon alkotványos szempontból indulva ki, hogy a' nemzet koronás fejlődémevel legbiztosabban csak országgyűlésen értekezik, mellözve az ő fölségéhez legitt teendő felírást, az indítvány alaposb megvitatása a' legközelebb országgyűlésre terjesztendő tárgyak feletti tanácskozára balasztatott. (Mondák néhányan röviden és nyíltan: „eltemtetett”). Az érdekes viták közt egy kath. lelkész az ellenzékét ingerlési 's lázítási vaddal mérgesen támadván meg, elnöklő főispánunk által rendre utasított. Egyujonez más kath. pap pedig azt gondolva, hogy a' megyei teremben — készületlenül is fölléphetni olyan — ki a' politikát a' Nemz. ujság szaga szerint kezdette betűzni — zavarba jöttével törvázva olly zöldeket mondott, mit többszöri hangos kacajjal bíráltak meg. Egyet sajnál az ellenzék, hogy főszónoka egyik lelkész ur sértő gyanusítására a' hierarchiai kiszökésekről csipős említést szőtt czáfoló visszatorlása közé, ha azonban a' lovagiatlan kemény gyanusítás pontjai mérlegbe állítatnak ez egyszerű megrovással, — 's ehhez még a' főispáni rendre utasítás nyomatékul ragaszthatik, az elégtételi igazság az ellenzéké. (Folyt.)

A' jul. 14kén létesített mármarosmegyei új tisztikar következő, a' list p á n o k: 1ső Pogány Károly, 2ik Mihályi Gábor; törv. sz. tábla bírák: Móricz Péter, Kovásy Mihály, Tóth János és Csatóry József; fő ü g y é s z e k: Fábian János és Szöllősy Balázs; al: Kovásy Gábor és Héder János; fő j e g y z ő: Várady Ádám; fő p é n z t á r n o k o k: Szaploneczay Pál és Móricz Antal; felső járási fő s z. b i r ó: Szaploneczay József; al: Mihálka László és Szaploneczay Sándor; r e n d ő r i: Mihályi György; e s k ü t t e k: Balázs Lajos, Rednik Mihály és Mann Péter; kaszói járásb. fő s z. b i r ó: Jurke János; al: Jura György; r e n d ő r s é g i: Petrovay József; e s k ü t t e k: Vincz János és Sárkány Mih. szigeti járásb. fő s z. b i r ó: Selevér Elek; al: Vlad László; r e n d ő r s é g i: Hatfaludy Sándor; e s k ü t t e k: Szaploneczay Gábor, Vincz György, Várady Kár. és Reviczky Kár.; alsó járásb. fő s z. b.: Asztalos Pál; al: Kovásy Kár., és Tomka Pál; r e n d ő r s é g i: Nyegre László; e s k ü t t e k: Benkő Ferencz, Szilágyi Gy. Kovásy Sánd.; verhovinai járásb. fő s z. b.: Török Károly; al: Móricz Samu; r e n d ő r i: Réthy László; e s k ü t t e k: Selevér Pál és Czebel Mih.; al p é n z t á r n o k o k a' felső és kaszói járásb.: Gyenge László; a' szigetiben: Cziple Ján.; alsó és verhovinaiiban: Horváth Kár.; s z á m v e v ő k: Tar Gáspár és Kürthy Sándor; a' többi kinevezés más napra maradt. —

Szarvasi főiskola állapotja. Szarvas felől már gyakran vett tudósítást a' nagy közönség 's ezentúl még gyakrabban veend; a' nemzet figyelme méltán fordul ide, mivel itt az evang. főiskolai intézetben a' nemzetnek két derék fia működik: Bloch Móricz és Vajda Péter m. akad. tagok, kiket az é g r i t k a adományul épen nekünk ada 's kikben mi magasztalva áldjuk az isteni gondviselés kegyességét. Most jun. 24 's 25kén tanuji valánk oktatási működéseik eredvényének, mellyet a' nagy közönség előtt tartott nyári vizsga igen fényesen tüntetett ki 's melynek csak némi vázlatát akarom itt közleni. — A' szarvasi főiskola, mint azt e' vizsgákból kivehetjük, három szempontból jeleskedik: a' nevelés, oktatás és nemzetiség szempontjából. Mi a' nevelést illeti: tisztán láttuk, hogy ezen urak társaikkal együtt szerencsés sikerrel értik fölkelteni az ifjakban az öntudatot, melly az embert, ennek rendeltetését 's méltóságát ismérteti 's érezteti 's innen származatom én azt, hogy ezen főiskolai ifjuság olly szerény de fesztelen, olly bátor de kellemes és a' jelenvoltak ellenében szinte nemesig emelkedő magaviseletet tud mutatni, mellyben mi mindnyájan mint magasb élvezetbengyönyörködtünk. Itt nem fogtatók volnátáni azon szolgyszerű hunyásodást, vagy betyárkodó pöf-feszkedést, vagy széles elszórákozottságot, melly fájdalom! sok diáknak még legkisebb mozdulatából is kéri; itt mélt és igaz értelemben nemes ifjuság gyönyörködteté vala lelkeiket 's azt fogtatók volnát mondani ti apák és anyák: „az én szívem 's lelkem

csak illy neveltetésű flut ohajt, mint, kiket isten e két jelesnek kezei alá hozott."

Igen, e két oktató nem tartja méltatlanságnak, hanem hivatásának isméri a' fiuhoz leereszkedni, vele társalogni, szívet lelkét közelebbről kiismerni és így szép szerivel magához emelni; midőn e két oktató urat az ifjak közt láttam, úgy véltem, hogy barátok, kiket a' legszentebb kegyelet képes összse.

Hogy az oktatásban áldottan tudnak fáradni, és pedig mindnyájan, azt a' vizsgák legtisztább bizonyítják; hivatkozva azottan jelen voltakra mondom, hogy bármily tudomány *) került elő, abból ezen derék ifjak olly jártassággal feleltek, mintha ők — csekély kivétellel — mindnyájan tanítók lettek volna. „A' ki maga gondolkozni nem tud, az nálunk tanulni nem lehet“ mondá Vajda és uraim! ez megfelejt te nekünk, miért van az, hogy ez ifjuság annyira megérti a' mit tanul; itt nem esengő szavak s dagályos phrasisek papagály-módrú betanulása, melyet oktatóink többnyire olly irgalmatlan zaklatással követelnek az ifjaktól, hanem az a' főczél, hogy az ifju értse a' dolgot, melyet ha ért, bizonyosan maga is talál szavakat annak megmagyarázására és — manet alta mente repostum! Tisztelet becsület mindenkinek: de a' görög és héber nyelvben a' mi ifjainkkal egy evangelicus intézetbeli ifjuság sem mérkőzhetik. —

Mi a' nemzetiséget illeti, ehez úgy hiszem commentár nem kell, mert azt tartom, a' haza meg van győződve, hogy a' hol Bloch és Vajda működnek, ott nemzetiségünk ügye jó lábon áll; volt itt török volt itt morva határszélekről fia, és még is megtanulta a' magyar nyelvet! Tanult az évben ez intézetben 137 ifju, közte 46 alumni; ezen tápintézet tan legjobb az evang. iskoláinkban fenállók közt; ez ifjak kapnak jó levét naponta, marhahús — fejenként egy negyed font — főzeléket és jó buzakenyert s megvallom úgy elkészítve és olly tisztán, hogy tapasztalásom után itélve merem mondani: erre egy intézetnél sem fordítottak annyi gond mint itten, mit egyedül a' lelkes Vajdáné aszszonyoságnak kell köszönni, ki buzgó indulattal karolván fel a' távolbul ide sereglő szegény tanuló sorsát, azokat áldozatot fáradságot nem kímélve mint jó anya híven ápolta. Köszönet e' derék miveltségű s nemes keblű honleányának az illető szülők s csekélységünk nevében is!

Az olvasó látja ezekből, hogy a' szarvasi főiskola mint tudományos intézet méltán megáll első rangú intézetünk sorában annnyival inkább, mert most a' jeles Petz Gyula megválasztásával a' tanítók száma szaporodott, s már a' lépések is megtették, hogy ez iskola lyceumná emeltessék. Szelleme és hatása méltán igényli a' haza közpartolását, ki vált alföldi, bacsibánsági honfittársaink hitrokoninknak nem tudjuk eléggé ajánlani, sőt alföldi rokoninknak mint czélszerűt figyelmükben megújítani, hogy felföldi iskoláink ápolását legalább jobb kezűnket vonjuk el és a' szarvasit emeljük, ez közel is van, és tisztelettel legyen mondva, — bizony csak másképen mennek itt a' dolgok, mint ott a' hegyek közt. Nekünk keservesen esik tapasztalni, de nem is tudjuk felfogni, miért van az: hogy a' bányai főtiszt. superintendens ezen főiskola iránt olly mostoha sőt idegen tud lenni, azt magától hidegen ellökni, tőle a' legkisebb segédelmet is megtagadni; ellenben a' selmeczi mint valami sola salvificat még a' mi pénzünkkel is segíteni. Mi legszebb bizodalommal vagyunk az iránt, hogy midőn követeink ottan felszólalnak: a' t. cz. kerület, melyly úgy is az értelmiség, protestans vallásosság és hazafiságnak olly diszes képmása, szavaimat üresen nem hangoztatja el. Közszellem emeli az országokat, szűkkeblűség pediglen elpusztítja. Jeszenszky László. h. m. vásárhelyi ev. pap.

Iparunk a' birodalmi közönséges iparműkiállításán. A' bécsi ujság közli azok neveit, kik az idej nagy iparműkiállítás intézésével foglalkodó udvari bizottság bíráló választánya által a' főnének szakbeli jelenségeiknél fogva kitüntetés végett ajánlottak s f. e. jul. 31-én kelt legfőbb határozat szerint érdemjuttalomban részesítettek. Összesen 109 arany érdempénz osztaték ki, ezekből hazánkra vagy Erdélyre esnek következők: Hoffmann és fia nagykereskedők, selyemtenyészés emelésé körüli érdemeikért; Smith és Meynier flumei papírgyártók, jeles készítményű fehérpapírokért; Miesbach Aloiz rákosi gyárában készült tégláért. Továbbá 188 ezüst ér-

demjel közül kaptak hazánkban: Herzog Éva versezi, s Pecz Ferencz pancsovai selyemtenyészők; Bayer József szepeni timár, Bayer Ján. György nemezszövő (Filtzuch) gyáros. Broncz díszjel kiosztott 270, ezek közül nyertek: Perger testvérek, hrinyovai és szlaniczai (Arvamegyében) üveg-szereikért; Miess G. szepeni gyapjuszövő; ns Ivanosich Fer. eszéki selyemtenyészők; Schleifelder Pét. mitroviczi eszter; Fischer Ján. és dr. Schönbauer Mih. pozsonyi pezsögkészítők. Kitünő megemlékezésben részesültek: Kralik S. pesti órász; Römer Kár. pozsonyi enyvygyártó; Fischer Mór. herendi (Bakonyban) porcellángyára, szendrői Török János agyagpipagára Podluzsán; Szollusz Kár. piskolezhutáji Bisztrán (Gömörben); Wrehowszki Örszébét pille-szitalakme szakolczi gyára; Planczert Ján. szikso-gyára Kis-kunságban; Schmid Ant. s Blaschutty Ant. bográny (Bánságban) selyemgombolyítók; Schloss M. V. hermaneczi (merített s gépezett) papírgyára; ifj. Krammer G. Fer. gyapjuszövő; Tartler Mihály posztós; Brätz György katonaposztóképzítő; Augustin J. kötélgártó — ez utóbbi 4 brassóiak. Ezen eredmény a' hazánkbeli versenyzőkre nézve igen kedvezőnek mondható, s úgy látszik keletkező s fejlődésének indult iparunk jutalomkiállítások viszonyait isméri s méltányolni tudó figyelemben részesült. Ugyanis az egész kiállításnak 1705-re menő szám-összegéhez a' magyar korona birtokai nem több mint ötvenel járultak; s ezek közül 27, tehát közel fele kitüntetésben részesült; míg az örökös tartományokból érkezett s 1650-re menő küldemények közül 804 nyert kitüntetést, — tehát daczára ezek magasra felelt iparának, nem nagyobb arányban, mint a' miénk. De legjobban megfelelt magáért a' derék szász nemzet, mert 13 küldeményből 7 nyert kitüntetést. Mind az érdemjelek, mind pedig a' f. e. jul. 16-án ünnepélyes szertartással osztattak ki a' fejedelmi lak díszteremében.

Budapesti napló. (Jul. 24-én.) Édesség okaért megemlékeznék velük, hogy Pestünk úgy is számos czukrásteremé ismét egy újjal szaporult; Korcsákkal t. i. a' Kristóf-téren egy diszes rakványu bolt nyílt meg legújabbán a' Sylphidhez, czimezve, melynek egyéb inkecsesítő tulajdonságai közt azon szép kellék is megadott, hogy czimírata magyarul s pedig tisztán, aranyban fénylik. Szeretnők valahára tapasztalni, hogy az olly műhelyek szaporodásával olesulnának legalább valamivel a' esemégek! mert más oldalról minden olly tündér szemváltó cziczománál mindig azon rögeszme lebeg előttünk, hogy mind ez a' közönség rovására történik. — Ujdonságink rovatát ezuttal változatos eszmélenezolatba kell kaleidoskoppá fűznünk: Egy ismerősünk sajtószertű emlékbirtokában van néhány nap óta, ki egy este gyertya nélkül szobájában csendesen dohányozgatván, időnkint ablakán fényugrasokat pillanta meg, miket künn meggyújtott gyufák löveltek, s e' világhosszán bizonyos kémlődések kívül a' szobájában levő tárgyakról suttogtak; ez a' lakosban gyanus figyelmet támasztván, egyszerre látja hogy ablakán egy hosszú horgas pózna nyulog be s rajta díszes magyar köntöse a' drága, Zrínyi' indul vándorlásnak; de bezzeg a' tulajdonos nem volt sem rest, sem irgalmas, s a' póznát kormányzó kezét egy doronggal amugy derék magyarosan lesújtá, mire nagy jajdulás s ablakcsörgés következett, miből gyaníthatni, hogy a' tolvaj egyed keze győgyulásaig legalább olly módon nem fogja megújítani merényét, ki azonban szemlélhető emlékül ott hagyá elejtett fegyverét, a' horgas rudat, mint zsi-ványkodása eszközét. — Hogy a' másébből előző czimborák még sem hagynak föl kalandos pályájokkal, ennek bizonyosságival telvék lapjaink; némelyek már az emeleket is létrán látogatják; meg nem akarván emlékezni arra, hogy létrauton jutnak a' törvényfára is. De még barátai szép szin alatt a' legdelibb öltözetének sem tanácsos adni éji szállást bármilyen, a' kiraboltság veszélye miatt, mint e' napokban egy olly órv alatt akará magát egy arszlánuracs beszinelni egy nagy uri házhöz 1 éjre szállást zsiros ígéret mellett a' kapusnál szorgalmazván. — Azon lap példájára, mely kedélyhöz képest fönnen hirdeti, hol habzik Pesten a' legdiszes regensburgi árpál; magyar természetünkkel fogva mi is eldiesérhetnők azon csaptermeket, hol jó bort ihatni; de sajónnal valljuk meg, hogy illyeseket minden magas ár mellett csak magányos házaknál találunk; ámbár minap egy Visegrád felé történt kirándulásunkban helységünkint a' szőlősgazdák azon panaszt hallók, hogy a' borak kevés hiánya miatt ászokfán hevernek; a' helybeli lögmörkésztők s árusoknak duna-v. kútviz helyett inkább ama' tiszta zamatu nedvek ászállítását javasolnók. Van alkalmunk tapasztalni naponként azt is, miszerint a' mostani buzaolesóság mellett is nem nagy markunak kell lenni az embernek, hogy egy bakaraszzsal a' mostani szarvaskákat megmérje; valamint nem falánk az, ki 3 vagy 4 szerre egy ujdón sült zsemlyét szájába tesz, aztán hiszi e' valaki, hogy a' mészárosoknak tett kedvezés busítja sőtünk? A' világról sem! A' vendéglők annyiban különböznek a' mészárosoktól, hogy ezekre a' nyereség kétszeresen, amazokra pedig háromszorosan hárulnak. — Az Ungar érd. szerkesztőjét szivesen figyelmeztetjük, hogy minapi naplónknak egy leánynevelő-intézet vonatkozó közlöményét elfordította; ugyanis az illető tulajdonosné Rössler Agnes assz. (szül. Böhm) nem öze gy, sőt derék férje érett korban most is vidor egészségű s a' hölgyi kört illető szükséges ismértekre ritka képzettséggel avatja kedves növendékeit; minek illyszertű kijavittatását az érdeklő közönség kedveért is kérjük. — Nemzeti színházunkban mult hétfőn egy jutalomjáték a' daték legsoványabb francia silányság képeben; Bartha ur, kinek színészi érdeméből levonni legkisebbet sem akarunk, köszönetet érdemel, hogy eredeti művek halmaza mellett jutalmazóit olly főrezelet által (mellyben maga csak öt percze lépést föl) unatkozni segíté. A' darab

mindamellét még is másnapra hirdették! — Szindal-személyzetünket legalább ideiglen fogyatkozással fenyegeté azon hir, miszerint derék Benzánk, kinek dicséretében az illető lapok más hitványságok mellett igen is kiméletesek voltak, a' bécsi színházhoz vendégszerepekre hivatott meg; ő azonban mint mondják jobban szereti nem zene kényerét. — Fialat drámaírónk Czako Zsigmond új darabja a' „Végrendelet“ szinbíráló választványilag elfogadtatva más öttel előadásra vár. — Színésznink az olly annyira dicsőített házi belkormány vagy színészi kezelés alatt egyáltalán nagy előhaladást mutatnak a' nemhaladás, vagy inkább hanyaglás és hanyatlásban; a' szerep-nemtudás nem ritkán olly pontra hág nem egy-nél, hogy Sz. és U. elakadozó nyögdelései akár megtapsoltathatnak; ti szerencsétlen sugók! mennyi szuszszal szükség birnotok s hány tömkelegen ábotorkáznokot, hogy lelkendezve minden igényt kielégíthessetek! — Két igen érdekes irodalmi ujdonság fekszik előttünk: „Latin-magyar köztanulatos műszótár (Hierolexicon polymathicum)“ korszoruzott pályamunka, Nagy János hittanártól. E' munkát mint eddig egyetlen maga nemében s nagy hűzagpótlót üdvözöljük irodalmunkban, melynek szerzője nem mulasztván el a' szükséges kutfók használatát, korés szabályszerűleg járt el az általa készített szavak szerkesztésiben, melyek nagyobb része a' majdan elkészülő nagy szótárnál is jó segéd vagy járulék leend. Függetlenségében az egyetemes anyaszentegyház főnökei (pápai) s érsek és püspökmegyének névsorozata czélszerűen adatik elő az azonkoru egyházi kormányzók s világi uralkodókkal. Csupán egy kívánatos, az t. i. vajha az egyház minden férfia vagy legalább papnövendékeinek tanítója olly törekvést tanusitna hazánk s nemzeti irodalmunk irányában. Másik munka egy „Kis Számító“ Emerson rendszere után, a' képes számkönyvet áttanult gyermekek számára írva Fekete János által. Szembetűnő, hogy e' könyvecske hazánk nagy fiának Deák Ferencznek van ajánlva, alkalmasint azon szempontból, hogy ő egyike a' hon ügyeinek legjobb kiszámítói közül, hogy ennél fogva példájára minden kis honf. tanulásra buzduljon. — Meg-sugjuk Z. ... k István helybeli polg. asztalos-mesternek, miszerint ha máskor olly súlyu állószerkezt, melynek tova szállítására legalább is két izmos ember kívántatnék, inasgyerek által fogna targonczán tolatni, jusson eszébe, hogy jól szerkesztett városi rendőrség hasonló emberter-lenségért kérdőre is szokta vonni az embert. Képzelsen az olvasó egy 12 éves flüt, ki nyakába vett kantár segítségével ügyekszik az erőnfölüli teherrel tovább jutni, s majd minden 20 lépésre kimerülten s öszszeroskadashoz közel bucsátja el talyigája fogantyuját, és szakadozva lelkendez, míg mesterének sokat mondó szeméi ujra ki nem szakítják őt édes pihenéséből. Mondják, a' ezéhek hasznosnak; mi még inkább meggyőződünk azok hasznáról, ha látnók, hogy figyelmüket illyesekre is kiterjesztik. Esz-metársulat utján megemlékünk azt is, miként építkezések-nél kőhordásra most már nemcsak 14—15 éves suhan-szok, de 8—9 éves flüt sokkal nagyobb számban, mint valaha — alkalmaztatnak; ennek kulcsát nem igen nehéz föl-találni; házi uraink a' milly jelesek magas lakbérék megállapítása s beszedésében, épen olly kitünők házépíté-téskor költsékezési szűkmarkuságukra nézve; mi természet-sen ennél fogva, mint hogy a' tulajdonképeni munkások oda sietnek, hol illőn fizettetnek — középponti vasut s több e' félehez; miből aztán önként következik, hogy az építetők takarékosági legyőzhetlen vágyaiknak engedve, készek gyermekkinzásra is vetemülni. — Bartay Endre Bécsben új munkát készített, melynek czime: „Emléke-zések a' hazára“ eredeti nemzeti dallamok és tánczokból álló gyűjtemény zongorára illesztve, tartalma: bevezetés; sors; toborzókar a' Csel című operából; népkar; borsal; kardal a' Magyarok Nápolyban című operából; toast; körtáncz és alföldi magyar. Előfizetési ára 1 ft. pgó. Sziv-emelőnek találjuk olvasóinkkal tudatni, hogy Clementine francia kir. hgnó Szász-Coburg hitvese, mint hazánkbeli több uradalom földesaszszonya, nemcsak gyermeke mellé fogadott magyar dajkát, mint már egyszer említők, hanem legújában önmaga is a' magyar nyelv megtanulására fordítja idejét; szegényítő példaul sok a' hazában lakó sma-gyar nevet viselő de idegen ajku nőnek nemzetünk köré-ben. A' nemeskeblű hgnó körül Szilvágyi hazánkfa (kiról szinte multkor emlékezünk) viendi a' tanító szerepét; rit-kának jut a' szerenese magyarból fejedelmi házhöz fel-vétetni; de mennyire a' férfiú lelkeségét ismérjük, meg vagyunk győződve, hogy nemzetéhez méltólag végzendő hivatását. — Szombaton, jul. 26-án hérlétszűnéssel elő-ször fog adatni: Nyomor iskolája; eredeti dráma 4 felvo-násban Kovács Páltól.

A m e r i k a.

Mitül az északamerikai értelmiség, — a' tiszta érdem pártatlan méltánylója — olly rég tartott, jun. 5-én esti 6. órakor megtörtént; ekkor t. i. az ősz Jackson tábornok s volt elnök, mitán számos körülálló barátitól és hűsölgőitől érzékeny szavakban bucsút von, s egy boldogító tullét élvezése iránti teljes reményét fejezé ki — elhunyt. Mihelyt halála hire a' tartományokban elterjedt, azonnal a' kereskedők raktáraitak boltjaikat bezárák, a' kikötőkben állomásozó hajók vitorláikat alább ereszték s zászlókat lekonyíták. Minden arczon a' bánat gyászjelei látszottak. A' louisvillei Demokrat Jackson emlékezetét egyiknek mondja Amerika legnagyobb férfiai közül; Jackson emléke ugymond: Amerika emléke! A' nagyszerű, fáradságteli szolgálatok, melyeket ő hazája javára éltében tett, valódi önrédektelen

*) Követk. tudományokból vizsgáltattak az egy-mondott primánusok: physika, bölseleti történet, szépműtan, természetjog, statistika (állománytan), erkölcsstan, nevelés-és oktatástan, latin classicusok, magyarok története, vallástan, görög classicusok, görög, héber és francia nyelv, tértan, logika és metaphysika.

hazafisága 's a' hála, mely iránta a' nép szívében meggyökerezett, teszik azon oszlopot, mellyen neve a' halhatatlanságnak adatik át. — A' Globe szerint nem valószínű azon hír, mintha a' mexicói congressus megbizta volna a' kormányt Texassal ennek függetlenségé elismerése végett alkudozásba bocsátkozásra; sőt ellenkezőleg: a' congressus hadállásban foglalkozik, mellyet szándoka Texas ellen fordítani azon esetre, ha ez a' bekebelesítés mellett nyilatkoznék. Texas hadállásba tétetett, mindezt angol befolyás eredményének tartják.

Mexicóban maj. 26án egy esemény fordult elő, melly a' polgári szabadságot annyira nyelvén hordozó francziát ez oldalról meglehetősen jellemzi. Cipey báró franczia követ a' mexicói kormánytól lovását 3 lóval elküldé ezek itatása vagy inkább megsusztatása végett; a' hely, hol ilyen itatás vagy susztatás közönségesen történni szokott, magányosak haszonvétele. Egy illy haszonvételi tulajdonos a' lovasz egyik lovát susztatás végeztével letartóztatá azért, mivel ez a' kívánt összeget teljesen le nem fizeté. A' mint a' lovasz két lóval haza ment, 's a' harmadik letartóztatását elbeszélé: a' követ azonnal egy barátja és titoknok kíséretében fegyveresen a' hely színére lovalogol, 's lova viszszaadátását sürgeti; mivel pedig ezen kívánatot az illetők teljesíteni vonakodtak, kíséretének egyike utlegezéshez fogott, mire a' mexicói társak fellázadtak. Cipey báró pisztolyát egy feléje közelítőre sütötte, ki puskalövéllel felelt; szerencsére egyik sem talált. Most az összecsoportosult nép kövekhez folyamodott; de a' közbe jött rendőrség megakadályozta a' komolyabb következtetést, mert a' követet minden kísérővel együtt, valamint az ellenkező félbéli szájasbakat a' fő őrhelyre kísérte, honnan a' báró és kíséretje azonnal szabadon bocsáttattak. A' követ legott a' status-ministerhez sietett, 's elégtételt (?) kért. Ez a' dolog elintézését más napra halasztotta; ez okból a' követ hivatalos sürgőnyt intézett a' kormányhoz, mellyben a' négy benszülöttet, kik rája löttek — halálra ítéltetni, a' rendőrtisztet hivatalától megfosztatni (mivel kötelességét teljesíté) sürgető azon fenyegetéssel, hogy ellenkező esetben utlevélét kéri ki. Egyébiránt hiszik: hogy a' mexicói kormány nem leend gyáva: e' zsarnoki kívánatoknak engedni, 's a' követ urnak tudtára adandja: hogy mikép másnak ő reá — úgy neki is másra lőni tilos és vétek; 's hogy udvarának képviseltetése nem szabad polgárokra lődözésben, hanem jogai védelmében áll 'stb.

Spanyolország.

A' esomó feloldáshoz közelit. Izabella királynő férjhezmenetele meg fog történni, bármint erőkődjék is az anyakirályné annak elmellőztetésén. Henrik Francisco infans idős fia látogatást tön Barcelonában a' királynénál, 's fogadtatása legmeglepőbb volt. A' királyné beszéde, társalgása, hangléjtése és pillantásai (mint vígyáznak az udvariak a' kicsinysegekre!) benső változásra, átalakulásra mutattak, 's ezért egy udvaronc a' kimenő herczegnek nem félt fülébe sugni: hogy Izabella szerelmes! Ez mindazáltal olly sugás volt, melly Magyarorszáig is el-

hatott. Hogy azonban lehet valami a' dologból, onnan is gyaníthatni: mert június 30án az eddig beteg Izabella, életvidoran sietett anyja és testvére kíséretében a' kikötőnél horgonyzó Soberano hajó látogatására. Említsük é: hogy e' hajó kapitánya don Enrique'ki a' parton maga fogadá ő felségét, valamint a' nagy hajóhoz szállító esolnakban is ő volt az evező hajós legény; ez alkalommal minden rendjelei díszesíték mellét. A' Heraldó megjegyze: hogy Izabellát soha élénkebb, vigabb, nyájash és szeretetre méltóbbnak nem leheté látni, mint a' rendjelekkel díszesített hajós legény mellett. A' spanyolok már is megintézték beszélnék; 's hogy az aszturiai hgerménybontólag ne léphessen föl, 59 royalista nyilvános ovást tett közre d. Carlos lemondása 's Izabellának d. Carlos fiával létesiten lő házassági terve ellen. — Santiago és Tuyból érkezett tudósítások Galicziában kitört zendülésről beszélnék, mellyet a' carlisták intéznek 's hogy Zariategny tábornok Portugáliából látott volna Spanyolországba. — Esetleg tudtára jött a' kormány annak is, hogy két hivatalnok Murciában 20 mázsa oklevelet a' levéltárból fűszerárusoknak eladott fűszerboríték-készítésre.

Anglia.

A' vasut-ügyről jelentés készítése végett megbízott parlamenti választmány O'Connellhez felszólítást intézett, mellyben ezt kéri a' július 14én kezdetét veendő héten Londonban maradásra, hogy a' vasuti ügyekkel megbízott választványban — azon esetre, ha t. i. a' választás őt érné, részt vehessen. O'Connell e' felszólításra adott válaszában kijelenté, mikép ő e' bizodalmas felszólításnak semmi szívalatt sem engedhet; mert, miként irlandi lelkes társai, úgy ő is, csak azért foglalta el ezelőtt 14 nappal alsóházi ülését, mert gondolá, hogy őszinte beszédével 's felhozott józan okával megindítandja Irland sorsára nézve a' többséget 's a' veszedelmes irányu közoktatási billt hazája borús egéről eltávolítandja, vagy legalább kevésbbé fenyegető alakban engedi azt oda feltolakodni; fájdalom! ezt nem érhető el 's az Irlandra nézve mind vallási mind politikai, mind társas érdekek tekintetében ártalmas és veszélyes bill a' kormány és többség által hevesen pártoltatik, 's nem sokára, mint kötelező törvény Irland nyakára fog erőszakoltatni. Az irlandi nép számos folyamodásával 's Irland főpapjainak ünnepélyes ovásával fegyverzetten jelentek ök meg (az irlandi képviselők) parlamenti székeiken, de — miként előre mondatott, beszédek az illetőknél zárt fülekre találtak. Nem akar tehát ő (O'Connell) tovább is tanuja lenni hazája illy silány becsültetésének; el fog utazni Irlandba, hogy ott az unio — a' népszabadságot semmisítő 's polgári életet aláásó unio-megszüntetésére még erőlyesebben küzdjön és harcsojjon, mint eddig tette, mert csak egyedül az unio megszüntetésével emelhetni kellőleg Irlandot ki mostani lesúlyedtéből. — O'Connell és S. O' Brien elhagyván alsóházi üléseiket csakugyan Irlandba viszszaértek. — Midlothian hajóval, melly Sidneyből déli új Walesbe evezett, 's jul. 7én Falmouthba ért, olly értelmű tu lósi-tások érkeztek, mintha Ujseeland benszülött lakoi-

sai 's Hazard angol hajó emberei közt ütközet történt volna, mellyben több mint 100 benszülött és 20 angol részint halálosan megsebesített, részint leöltetett volna. Karorarika városa felgyújtott, 's minden lakos elhagyá a' tájt Auckland felé vonulva. — Jul. 7én az alsóházi ülésben Peel, minthogy a' parlament vége felé közelg, mindenek fölött az idővel gazdalkodást ajánlá a' képviselőknek 's a' hosszszas beszédeknek — mennyire lehet — gyérittetését; megemlíté ez alkalommal, hogy a' kormánynak még 50—60 billje van e' ház tárgyalása alá eresztendő, mellyek közül több általános érdekű 's azért elhalaszthatlan; ellenben azok, mellyek tárgyalása hazamosabb vitatkozást igényel, a' jövő ülésekre hagyatnak. Az irlandi közoktatási bill mindenek előtt be fog fejeztetni, hogy elegendő ideje maradjon a' felső háznak is felette tanácskozni és határozni. Ezután a' zsidó bill felolvasatása hozatik elé, mint-hogy a' zsidók polgári hivatalképtelensége itt ezen tül a' kor szellemével épen meg nem egyeztethe-tő; hasonlóképe a' skót szegényi törvény javítása is eszközöltetni fog. Azonban, habár Peel az idővel gazdalkodást ajánlá, még is maga volt, ki ezen ajánlatáról Skán megfeledezett, midőn Palmerston indítványozá, hogy azon tanuk neveit és értesítéseit közzöltesse a' kormány, kik a' közelebbi alkalommal megtörtént angol-franczia szerződésben, melly a' néger-kereskedés megszüntetését legkönnyebben eszközölhetőnek tartja, mint tagok, vagy felvilágosítók részesítették; ezt Palmerston azért tette, hogy a' Melbourne-féle ministerium eljárását, hova Palmerston is tartozott, a' mostaniéval hasonlatba ejtve, ennek a' néger kereskedésbeni törpessége kitűnjék. A' viták egész éjjel utáni 2 óráig nyúltak, 's ezen egész időt jobbadán Palmerston és Peel beszédei foglaltak el; végre szavazásra bocsáttatván a' kérdés, 94 szóval 51 ellen félrevetett.

Elegyhírek.

A' schweizi rendes szövetségi gyűlés július 7én nyitott meg Groszmünsterben dr. Furrer által, kiknek beszéde a' jelenvolt képviselők, mint némely idegen követek, és a' hallgatóság teljes tetszését nyerte meg. — Schweizban Thusis helységet jun. 29. iszonyu tűzvész pusztította, a' nagy szél által szerte-szortott lángok 112 épületet hamvasztanak el; a' kár mintegy fél millió schweizi frankra becsültetik.

A' J. des Débats közli Róssi franczia megbízottnak a' római udvarnál a' jezuita-ügyben tett alkudozási szerenés bevégtetését. Róssi ugyanis nemzete nevében kívánta, hogy Franciaországban a' jezuiták zárdái, kápolnái és ujoncz-nevelő-intézetek (novitátus) esukassanak be, 's azok, kik mint egyesek Franciaországban tovább is megmaradni akarnak, a' rendes papság közé soroztatandók, 's a' páspök, és anya-egyházi lelkészek alá rendelendők — a' szerzet maga teljesen szüntessék meg. Mind ezen kívánat a' szent szék által megadatott. Franciaországban tehát a' jezuita-rend daczára a' főpapság olly zajos pártfogásának, teljesen megszűnt. Dunavizallás: jul. 21kén 11' 9" 9" az 0 felett.

59dik szám.

A' pesti királyi tudományegyetem kórházi fehér-ruháinak mosása iránti árverési hirdetés.

Folyó 1845. évi július hava 28án délutáni 3 órakor az egyetemi orvosi kar épületében, hatvani utcában, tartandó nyilvános árverés útján, az egyetemi kórházak fehér ruháinak mosása, melyek száma hetenként általánosan véve

Hirdetvény.

Az ungvári k. uradalom terjedelmes bükköserdeiben eddig elé kincstárilag háziképen üzetett hamuszir-készítést nagyobb virágzásba hozhatni a' kinézés az, hogy az minden jelenleg fenálló nagyobb minőségű kezelési épületekkel és kellekkel hat éves haszonbérlet útjára magánylagos ipar-szorgalomra eresztessék — alapja, 's föltétele e' haszonbérletnek következendő: — Biztosítására az eddigi házilagos kezelésből bevett jüvedelemnek és tiszta haszonnak, melly a' számadások mutatása szerint a' fiaomító't hamuszir-

— 400 darabot tehet, annak fog által-adatni, ki a' mosást legolcsóbban magára vállalandja. Az árveréshez bocsáttatni kívánók, az ő jó erkölcsi magokviséte felől hiteles bizonyítványt előmutatni, és biztosítékul 60 pftot készpénzben előre letenni, vagy e' helyett elfogadható kezest állítani köteleztetnek. Kelt Pesten július 11kén 1845. Szoblahói Pálma Elek pesti kir. tud. egyetemi jegyző. 3—3

nak minden mázsája után általjában 4 ft. 31 kr. ezüst pénzben hozott, a' bérbevevő kötelezi magát évenként 1000 mázsa finomított hamuszirnak árát mázsánként 4 ft. 31 kr. p. pénzben számítva, 's minden esetre akár készítettik el ezen mennyiség, akár nem, az uradalmi pénztárba befizetni, azért is csak az ezer mázsa mennyiségét meghaladó hamuszir árát fogja az árverés meghatározni — mellynél meggyeztetik, hogy már az illy haszonbérleti módszerint eddig is van árverési verseny, a' készpénzben leteendő bánatpénz 400, a' biztosíték pedig melly statuskötelezők-

ben is letehető, 1000 p. ftban állapítatik meg, a' többi szerződési feltételek, ugya-budai kir. kincstári számvevői hivatalban, valamint Ungvárott az uradalom főnökségénél, vagy ottani erdő-tisztisegnél megtekinthetők. — Ideje az uradalmi főnökség irodájában tartandó árverésnek, mellybe írásbeli, a' szükségességekkel ellátott, s elegendően biztosított ajánlatok is elfogadhatnak, folyó évi augusztus hó 11ik napjára tüzetik ki, mire nézve e' haszonbérletben részt venni kívánók egyszerűn a' f. n.

írott napra és helyre úgy hivatnak meg, hogy előre mind a' helyzeti, mind pedig az erdei körülményekkel megismerkedni, 's a' fenálló kezelési épületeket megtekinteni ne terheltesse, e' tekintetben az uradalmi erdő-tisztiség és kerületi erdő-bírók minden készségi eljárásra utasítatva levén.

Ezen haszonbérletstől az izraeliták sem rekesztetnek ki. Budán, július hó 9kén 1845. 1—3

ÉRTESÍTŐ.

1845.

Könyvhirdetés.

Legújban megjelent:

Hirolexicon polymathicum latino-hungaricum,
„latin magyar köztanulatos egyházi műszótár“

koszorozott pályamunka, két körajzal nagy nyolczad réthben harmincz és fél iv minden lapon 54 sor. Irta Nagy Nép. János szombathelyi megyebeli áldozár istenes tudományok tanára, a' szombathelyi püspöki papnevelő intézetben a' kelet nyelvek, szentírasi tudományok és magyar jog nyelv. tanítója 's a' m. t. társaság rendes tagja. Szombathelyen 1845. — Kapható Pesten Eggenberger Józsefnél általa az ország minden hiteles könyvárosinál, Szombathelyen pedig a' szerzőnél; vételi ára oct. 10ig 3 fr. p. p. a' után bolti ára 4 fr. p. p. (1—3